

Standardy pro objekty dočasného nouzové přístřeší ve stávajících objektech občanské vybavenosti - Ukrajina

1. Zásady a principy

Dočasné nouzové přístřeší (dále jen „DNP“) se poskytuje v zařízeních, která nejsou běžně určena k ubytování (např. prostory pro sport nebo kulturu), případně byla pro účely dočasného nouzového přežití vytvořena za pomoci mobilních prostředků (stanové tábory, modulární/kontejnerové tábory). Ubytování se zpravidla poskytuje po dobu **max. 30 dnů**. Tyto standardy blíže popisují zajištění DNP **ve stávajících objektech občanské vybavenosti**.

Standardy jsou vydány v souvislosti s řešením uprchlické krize vyvolané ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny a respektují následující právní předpisy a další normativy:

- a) Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- b) Vyhlášku MV č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, ve znění pozdějších předpisů
- c) Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- d) Pokyn ŘSUZ č. 24/2021- Stravování klientů a zaměstnanců SUZ MV, ve znění pokynů č. 4/2022
- e) Minimální hygienické požadavky na objekty shromažďující uprchlíky, Ministerstvo zdravotnictví ČR, Březen 2022
- f) The Sphere Handbook - Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response 2018
- g) Pokyn GŘ HZS ČR č. 10/2010 k realizaci opatření nouzového přežití obyvatelstva v působnosti HZS ČR

Současně je nutné zachovávat základní lidská práva a svobody a uplatňovat principy humanitárního práva. Zejména pak právo na přístup k bydlení a zachování lidské důstojnosti. V rámci DNP je nutné brát ohled na věkové skupiny, zdravotní stav, pohlaví, náboženskou svobodu a příbuzenské a sociální vztahy.

V DNP jsou uprchlíkům poskytovány následující služby:

- a) nocleh,
- b) přístup k bezpečné pitné vodě, hygieně a potravinám a zdravotnické pomoci,
- c) chráněný a odpovídající životní prostor,
- d) základní materiální humanitární pomoc,
- e) základní komunitní služby pro důstojný život a možnost trávení volného času,
- f) základní informace o podmínkách pro uprchlíky v ČR a zapojení do zdravotního a sociálního systému.

Uprchlíci by neměli být pouze příjemci pomoci, ale měli by se aktivně zapojit do chodu DNP.

2. Plánování lokality

- a) Objekt je vytipován na bezpečném místě, zejména pak mimo zóny havarijního plánování, zóny ohrožení a záplavová území, a to ve spolupráci se zástupci místní samosprávy a statutárním zástupcem zařízení.
- b) Lokalita je vybrána tak, aby byl objekt v dobré dopravní obslužnosti a v blízkosti služeb v obci (potravin, školství, lékař, atp.). Lokalita by měla plnit spíše roli integrační, aby se zabránilo vyloučení uprchlíků ze společenského života v obci.
- c) DNP se zřizuje v předem vytipovaném objektu s dostatečným životním prostorem pro ubytované osoby a dostatečným hygienickým zázemím.
- d) Objekt musí poskytovat ochranu s ohledem na počasí a roční období a musí být vybaven ubytovacím materiálem. DNP je nutné vybavit i dalšími prostředky pro zajištění provozu.

3. Podmínky provozu

- a) Objekt, jeho zařízení a organizace musí splňovat alespoň minimální standardy pro chod zařízení. Dle standardu SPHERE činí **minimální obytná plocha na osobu 3,5 m²**.
- b) Doporučuje se, aby vnitřní prostory v objektech byly suché, s přirozeným větráním. To lze docílit dostatečnou výškou stropu.
- c) Veškeré vnitřní prostory jsou nekuřácké.
- d) Objekt musí být bezpečný jak uvnitř, tak zvenku. Poskytuje ochranu před povětrnostními vlivy.
- e) Je nutné zajistit optimální světelné podmínky (dostatek denního světla, ochrana před přímými slunečními paprsky).
- f) Klientům je nutné zajistit dostatečný tepelný komfort a umožňuje-li to dispozice objektu, tak i maximální soukromí. Doporučuje se minimální pobytová teplota pro prostory určené pro spaní, a hraní si dětí, a to nejméně 20 až 22 °C.
- g) V souvislosti s bezpečným pohybem se doporučuje zachovat a udržovat prostor pro uložení osobních věcí a možnosti pohybu mezi těmito věcmi a jednotlivými lůžky.
- h) Je zajištěna **obsluha v režimu 24/7**.
- i) Dokumentace DNP, orientační plány, cedule a další popisky sloužící klientům DNP musí mít ukrajinskou jazykovou mutaci. Rovněž se doporučuje využívat piktogramy pro lepší srozumitelnost.
- j) Je nutné zajistit dostatečné množství zdrojů energií a komodit.
- k) Pokud to personální a materiální zdroje umožňují zaměřit se na specifické potřeby jednotlivých skupin klientů v objektu, včetně žen, dívek, mužů, chlapců, kojenců, starších lidí, osob se zdravotním postižením a dalších zranitelných jedinců a skupin.

4. Vnitřní uspořádání

4.1. Vedoucí DNP

- a) Vedení DNP zajišťuje provoz objektu a spolupracuje s KACPU při zajišťování ubytování pro osoby setrvávající v DNP.
- b) Kancelář musí být vybavena WIFI připojením a počítačovou technikou.

4.2. Evidence osob

- a) Evidence osob a jejich potřeb v DNP se vede v informačního systému HUMPO, v případě jeho výpadku pak v evidenčním formuláři, který je přílohou tohoto dokumentu,
- b) Spolupráce s KACPU

4.3. Hygienické zázemí

- a) Oddělené prostory WC a sprch dle pohlaví.
- b) Sociální zařízení musí být vybaveno mýdlem a toaletním papírem a jeho blízkosti se musí nacházet tekoucí teplá voda.
- c) Nutné zajistit tekoucí pitnou a tekoucí teplou vodu. Ubytovaná osoba má nárok na **15 l pitné vody na den**.
- d) Minimální doporučené standardy vycházejí z požadavků vydaných Ministerstvem zdravotnictví ČR.
- e) Provoz zařízení, případně podmínky odlišné od těchto standardů, je nutné řešit s Krajskou hygienickou stanicí.

Minimální doporučené standardy pro hygienické zázemí	
Umyvadlo	1x na 5 osob
Sprcha	1x na 30 osob
WC	1x na 20 osob
Čekací doba	max. 30 min / osoba
Úklid	1 x denně

4.4. Zázemí pro odpočinek a nocleh

- a) Zvolit prostor pro nocleh s možností rozdělení prostoru pro ženy s dětmi, pro muže, jednotlivé rodiny, osoby se specifickými potřebami, starší osoby atd.
- b) Zajistit základní potřeby - lůžkoviny (ložní prádlo, matrace, karimatka / podložka pod matraci, v zimě 2 deky).

4.5. Péče o děti

- a) Zvolit prostor pro zbudování koutku pro děti,
- b) Zajistit dětem bezpečný prostor pro odpočinek, zejména pak kojencům,
- c) Zajistit dle možností prostor pro výuku / plnění školních úkolů.

4.6. Příprava a výdej stravy

- a) Zajistit místo pro ohřátí stravy, uvaření čaje, kávy, zajištění nápoje po celý den

- b) Stravování lze zajistit následujícími způsoby:
- a. dovozem teplé stravy z místních stravovacích zařízení (např. školní jídelny),
 - b. zajištěním studené stravy,
 - c. umožnit objednat stravu pomocí donáškových služeb,
 - d. zajistit možnost nákupu potravin (přímo v zařízení, pomocí pojízdné prodejny, rozvážkovou službou, prodejnou potravin v obci).
- c) V prostorech pro přípravu pokrmů a stravování se zcela zásadně nedoporučuje provádět jakékoliv činnosti, které nesouvisí se samotnou přípravou pokrmů a jejich konzumací.
- d) Pracovní plochy, zařízení, nástroje a nádobí se zcela zásadně doporučuje udržovat v čistém stavu a předcházet jejich kontaminaci.
- e) Potravinu se zcela zásadně doporučuje skladovat za podmínek stanovených výrobcem a v souladu s hygienickými normami.
- f) V rámci stravování se zajišťuje:
- a. všem osobám: hlavní jídlo (snídaně, oběd, večeře)
 - b. dětem do věku 18 let dále: svačina 2x denně, dopolední obdrží spolu se snídaní a odpolední při výdeji oběda.
 - c. Při stravování je nutné zohlednit požadavky na speciální stravu např.: kojenecká strava, dětská výživa, výživa pro kojící matky, bezlepková strava a další.
 - d. Pro děti cca od 4 měsíců do cca 2 let, dle individuálních potřeb, lze zavést do běžné stravy hotové příkrmy (masové, zeleninové, ovocné). Potřeba těchto příkrmů je s rodičem dítěte projednána a uplatní ji při pohovoru s určeným pracovníkem.
 - e. Stravování je zajišťováno výdejem stravy v určených časových intervalech a v prostorech k tomu vyčleněných. **Je preferován výdej stravy v individuálním balení a používání jednorázových příborů.**
- g) Zajištění dostupnosti pitné vody splňující hygienické požadavky podle právního předpisu upravujícího požadavky na pitnou vodu (nejlépe z takového zdroje, u kterého je známa jeho kvalita, např. z veřejného vodovodu), a to tak aby jí byl dostatek k pití, osobní hygieně, úklidu, vaření apod.
- h) Místa s dostupnou pitnou vodou se doporučuje označit vysvětlující tabulkou s textem „pitná voda“, a to v českém jazyce a ukrajinštině. Toto se doporučuje i u nádob určených k donášení nebo dovozu pitné vody.
- i) Orientační stravní dávka dle normativu SUZ je **uvedena v tabulce:**

Výše finančního příspěvku namísto stravy

Tabulka č. 1 – výše finančního příspěvku podle věku a postavení v rodině

	Měsíční příspěvek (v Kč)	Částka na den (v Kč)
Dospělí, jednotlivci	3860	128,67
První dospělý člen rodiny	3550	118,33
Druhý a další dospělí členové rodiny	3200	106,67
Dítě 0-5 let	1970	65,67
Dítě 6-14 let	2420	80,67
Dítě 15-17 let	2770	92,33

Tabulka č. 2 – zvýšení finančního příspěvku v případě potřeby dietního stravování

	Měsíční příspěvek (v Kč)	Částka na den (v Kč)
nízkobílkovinná dieta	1380	46,00
dieta při dialýze	1000	33,33
nízkocholesterolová dieta při hypercholesterolemii nebo hyperlipoproteinemii	1050	35,00
diabetická dieta	1130	37,66
dieta při onemocnění fenylketonurií	2220	74,00
dieta při onemocnění celiakií	2800	93,33
dieta při osteoporóze, pokud celotělová kostní hustota poklesla o více než o 25 %, t. j. T-skóre je horší než -2,5	1090	36,33
dieta při laktóзовé intoleranci	1070	35,66
dieta v těhotenství a při kojení do 1 roku dítěte	1100	36,66

4.7. Příjem a výdej materiální humanitární pomoci

- V objektu může být zřízeno místo pro příjem a výdej humanitární pomoci, která slouží jak k vybavení objektu, tak pro zajištění potřeb ubytovaných, nemohou-li řešit nákupem.

4.8. Společné prostory

- Zvolit prostor pro posezení ubytovaných a vybavit jej stoly a židlemi
- V prostoru centra musí být zajištěno WIFI připojení pro ubytované osoby a místo pro dobíjení mobilních telefonů.
- Doporučuje se vytvořit společenskou místnost, která bude sloužit jako místo setkávání a předávání důležitých informací. Současně tak bude zajištěn klid v prostoru pro nocleh.

4.9. Zdravotnická a psychosociální pomoc

- Zřídit ošetřovnu a zajistit prostředky pro poskytnutí první pomoci (lékárnička).
- Je-li to možné zřídit místo izolace pro nemocné v případě výskytu infekčního onemocnění. V takovémto případě se zcela zásadně doporučuje nošení ochranných prostředků dýchacích cest (např. respirátory kategorie FFP2 nebo KN95), zvýšená četnost úklidu všech prostorů objektů se zvýšenou dezinfekcí kontaktních ploch (např. kliky, madla atd.); zajistit dezinfekční prostředky rukou v prostorách umývadel. V souvislosti s takovouto událostí je nutno kontaktovat místně příslušnou krajskou hygienickou stanici.

- c) Zajistit prostor pro poskytování psychosociální pomoci (pro individuální, případně skupinovou péči), popřípadě duchovní pomoci, pokud o to ubytovaný požádá.

4.10. Venkovní prostory

- a) Zajistit dostatečný počet parkovacích ploch v okolí objektu.
- b) Zřídit kuřárnu, která bude v dostatečné vzdálenosti od objektu.
- c) Umožňuje-li to venkovní dispozice objektu, vytvořit venkovní místo pro oddech jak dospělých, tak dětí.

5. Personální zabezpečení

- a) Personální zabezpečení je zpravidla zajištěno zástupci neziskových organizací (Oblastní charita, ADRA, ČČK atd.), JSDHO, zástupci místní samosprávy, nebo dobrovolníky.
- b) Je velmi doporučeno, aby byli do chodu centra zapojeni i jeho klienti.

5.1. Vedoucí centra

5.2. Pracovník evidence

5.3. Logistika

- a) zajištění materiální humanitární pomoci
- b) zajištění vybavení objektu
- c) zabezpečení činností související s odpadovým hospodářstvím
- d) zajištění kontinuálního zásobování nezbytným materiálem, potravinami a pitnou vodou

5.4. Zdravotník

5.5. Psychosociální pomoc

- a) Není nutné, aby byl psycholog (či krizový intervent atd.) trvale přítomen, ale koordinátor psychosociální pomoci musí být připraven řešit požadavky na poskytování psychosociální pomoci v případě potřeby, případně zajistit duchovní službu.

5.6. Tlumočník

- a) Tlumočnické služby mohou být vykonávány přímo v centru formou stálé přítomnosti tlumočnicka, anebo na dálku (tlumočník na telefonu).
- b) Doporučuje se připravit slovník nejpoužívanějších frází pro obsluhu a pro klienty centra.

5.7. Požární hlídka

- a) Požární hlídku by měly tvořit minimálně 3 osoby proškolené v oblasti používání hasebních prostředků a se znalostí protipožárních opatření v objektu.

5.8. Pořádková skupina

- a) Není nutná stálá přítomnost zástupců obecní nebo státní policie v objektu.
- b) Obecní policie, anebo PČR by ovšem měla provádět zvýšený dohled v okolí objektu.

5.9. Provoz centra

- a) Činnosti zajišťující denní provoz centra mohou vykonávat ubytovaní, kteří se budou střídát ve směnách.

- b) Ubytování se mohou podílet zejména na zajišťování stravování, úklidu, péče o děti, distribuci materiální pomoci, apod.

6. Bezpečnostní opatření

- a) Každý ubytovaný musí být seznámen s bezpečnostními a režimovými opatřeními v objektu a protipožárními opatřeními.
- b) Provozní řád zařízení, požární řád a evakuační plán musí být trvale přístupné, tj. vyvěšené v DNP, a to v českém a ukrajinském jazyce.
- c) Veřejný pořádek zajišťuje buď příslušná obecní policie, případně Policie České republiky, a to zejména zvýšenou hlídkovou činností v okolí objektu nebo řešením situací narušujícím veřejný pořádek uvnitř objektu.
- d) Požární bezpečnost objektu zajišťuje požární hlídka, kterou určuje vedoucí DNP. Objekt je vybaven odpovídajícím počtem hasicích přístrojů a případně autonomními hlásiči požáru, není-li vybaven EPS.
- e) V objektu je rovněž třeba zavést režimová opatření pro zamezení vniku nepovolaných osob do objektu.

7. Odpadové hospodářství

- a) S odpady je nutno zacházet a nakládat za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy (např. z. č. 541/2020 Sb. o odpadech). Pevné odpady se doporučuje ukládat do uzavíratelných nádob, které lze snadno čistit a dezinfikovat, nebo do jednorázových plastových obalů. Zcela zásadně se doporučuje odpady ukládat mimo prostory, kde se manipuluje s potravinami.
- b) Odpad v odpadových nádobách umístěných ve vnitřních prostorech objektů se doporučuje likvidovat minimálně jednou denně. Odpadové nádoby se doporučují jako uzavíratelné s víkem.
- c) Umístění velkokapacitních odpadových nádob (kontejnery) se doporučuje v dostatečné vzdálenosti ve venkovním prostoru od zdrojů a míst odběrů pitné vody a míst určených k ubytování osob. Odpadové nádoby se doporučují jako uzavíratelné s víkem.
- d) Odpady se doporučuje třídit a recyklovat. Místa s nádobami pro tříděný odpad se doporučuje označit vysvětlující tabulkou s textem „papír“, „plast“, „sklo“ atd., a to v českém jazyce a jazyce národnosti ubytovaných osob.
- e) Zajistit zvýšený počet popelnic, nebo dodání kontejneru a domluvit odvoz komunálního odpadu. V případě pobytů zvířat zajistit odpadkové pytle na zvířecí exkrementy.
- f) S odpadními vodami a s látkami škodlivými vodám je možné nakládat jen za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy. Přímé vypouštění odpadních vod do povrchových nebo podzemních vod je zakázáno (např. vsakovacími jámkami).

8. Mapové podklady

- a) Mapa vnitřní organizace objektu
- b) Mapa nejbližšího okolí s vyznačenou občanskou vybaveností

- c) Mapa dopravní obslužnosti s jízdními řády
- d) Mapa obce / kraje / České republiky
- e) Mapa s trasami, které by mohli klienti nejčastěji používat (na nákup, k lékaři, na úřad, pro výdej stravy, do školy, apod.)

9. Další problematiky

9.1. Domácí zvířata

- a) Pobyt zvířat v místě DNP je možné jen na základě povolení vedení DNP, které určuje i jakým způsobem umožní pobyt zvířete. Pro klienty může mít přítomnost zvířete pozitivní vliv na jejich duševní zdraví.
- b) Domácí zvířata klientů musí být chována na místě k tomu určených, umožňuje-li to dispozice objektu. Nesmí však přijít do styku s osobami na ně alergickými.
- c) Pokud není umožněn pohyb zvířat uvnitř objektu, je nutné, aby byly zvířata umístěna do přepravních schrán, anebo do určených venkovních prostor u objektu DNP.
- d) Majitel zvířete je zodpovědný za zajištění potravy a dalších potřeb zvířete a rovněž za případné škody, které by zvíře způsobilo na majetku v objektu nebo jiných klientů.

9.2. Vyprání prádla

- e) Doporučuje se vydat osobám hygienické potřeby (ručníky, ložní prádlo, spacáky) a zajistit jejich obměnu a následné praní.
- f) Znečištěné ložní prádlo musí být bez zbytečného odkladu vyměněno za čisté (zejm. pokud došlo ke znečištění ložního prádla močí nebo stolicí).
- g) Vzhledem k vysokému počtu dětí v ubytovacích kapacitách se doporučuje zajistit pračky osobního prádla přímo v místě přístřeší. Doporučuje se 1 pračka na 25 osob. Praní osobního prádla je možno i zajistit smluvně.

9.3. Ostatní

- a) Doporučuje se na každém místě vytvořit možnost nákupu potravin – místní obchodní síť, případně prostřednictvím online služeb nákupu potravin.
- b) Dle možností zajistit dostupnost bankomatu pro výběr hotovosti.
- c) Je nutné intenzivně komunikovat s místním obyvatelstvem, aby nedocházelo ke zbytečným konfliktům a byla podpořena integrace klientů přístřeší.
- d) Dle možností a potřeby zajistit dopravu k lékaři či do škol
- e) Zvážit zajištění dalších služeb v ubytování (pošta, činnost samosprávy/státní správy)